

Jonhard Mikkelsen og Annfinnur í Skála vóru kosnir ársins menn fyri teirra orðabókaarbeiði

Annfinnur og Jonhard ársins menn

Grundgevingarnar hjá dómsnevndini fyri at velja Annfinnur í Skála og Jonhard Mikkelsen til ársins mannligu føroyingar:

Heiðurin Ársins maður í ár fer til tveir menn. Teir eru Annfinnur í Skála og Jonhard Mikkelsen. Teir fáa heiðurin fyri avrikið við orðabókum sínum ensk-føroysk og føroysk-enskt orðabók, ið forlagið Sprotin hevur givið út bæði talgilt og á pappiri.

Eg dugi ikki at gera orðabækur, men eg veit nakað um hetta og vil taka fram tvær síður við hesum.

Annað er hetta ómetaliga drúgva og putluta arbeiði, ið einhvør orðabókagerð krevur, og tað tolvi og seiggi, ið skal til. Allar tær tígjutúsundtals avgerðir, ið skula takast í samband við hvørt einasta orð á báðum málum. Í einum livandi máli hevur einki orð bert eina merking. So hevði málið verið deytt og lítið brúkiligt. Her nyttar ikki at gita ella bert taka fyrstu og vanligastu merking. Orðabókaritstjórin má finna dømini, har orðini veruliga verða søgd ella skrivað. Ofta kann

ein merking ikki sigast við øðrum orðum enn í dømum. Og hvussu bendast orðini í kyni og falli t.d., tí summi orð hava aðra merking í eintali og fleirtali og summi hava aðra merking í øðrum falli. Summi orð hava nýggja merking eitt nú við eini ávísari fyriseting frammanfyri og aðra merking við aðrari fyriseting. Og soleiðis kundi eg hildið fram.

Eg sigi ikki hetta fyri at vera so klókur, tí í veruleikanum veit eg ikki heilt nógv um tað. Eg sigi hetta fyri at geva eina lítla hómung av arbeiðinum aftanfyri eitt tilíkt stórverk. Høvundarnir hava áður givið eina ensk-føroyska orðabók út saman við Zacharias Wang. Hesir triggir hava hartil givið eina dansk-føroyska orðabók út saman við Hanne Jacobsen. Vit hava aðrar eldri orðabækur millum enskt og føroyskt og ymsar smærri orðalistareisini. Høvuðsmunurin millum tær og hesa nýggju hjá Annfinni og Jonhardi er helst støddin t.e. bæði talið av leitorðum og støddin á frágreiðingunum. Teir eldru ritstjórnarnir hava havt tann fyrirmin, um eg kann kalla tað so, at kunna loypa yms-

artrupulleikar um. Brúkarin finnur javnan ikki annars vanlig orð í teimum. Hetta fer ivaleyst eisini at henda onkran, ið brúkar hesar nýggju orðabøkurnar, men sera sjáldan kortini við teimum 70 ávikavist 80 túsund leitorðunum, ið har eru.

Hitt eg vil nevna, er hin stórimunurin millum heimsmálið enskt og hitt lítla málið føroyskt. Enskt er m.a. eitt bókmentamál, brúkt og tillagað og víðkað og víðkað í túsund ár, har øll nýstta finst í skriftmentunum. Hetta má takast atlit til. Síðani er enskt eitt heimsmál. Har er ikki bert enskt í Onglandi, og tað eru fleiri ensk mál og málbrigdi í Onglandi. Til enskt hoyrir eisini skotskt, amerikanskt, australskt, indiskt-enskt og so framvegis. Hvussu skalt alt hetta endurgevast neyvt og rætt á føroyskum. Og hvussu við teimum túsundtals ensku orðum og vendingum, ið ein ikki finnur aftur í føroyskum?

Soleiðis kundi eg hildið fram, men hetta er hvørki rætta staðið ella rætta høvi. Vil bert benda á sumt, ið liggur aftanfyri eitt verk sum hesar orðabøkurnar.

Tær eru eitt alneyðugt

Eyðun Andreasen, fólkalivsfrøðingur, var í dómsnevndini, sum valdi ársins kvinnu og mann

amboð hjá okkum føroyingum í okkara vaksandi samskiptið út í heim. Onkur kann halda, at so nógv er ikki neyðugt at gera burtur úr. Slíkt sigur bert eitt fávitskut. Og til teirra, ið halda, at vit duga so væl enskt nú í tíðini øll somul, so er bert at siga, at vit duga ongantíð nógv væl eitt fremmant mál. At bronglast á hálvbrotnum enskum er langt ífrá nógv mikið. Eitt hvørt gott úrslit av samskipti er treytað av væl frambornum, hampiliga orðaríkum og stíltryggum máli. Bæði

á móðurmálinum og á fremmandamáli.

Ensk-føroyska og føroysk-enska orðabókin er sjálvboðið verk. At fara undir tað er at vita, at eitt úrslit bleiktrar mong, mong ár frammi í tíðini. Og so er tað framíhjá arbeiði, bert við lítlum og ongum útliti til nakra lön aðra enn hana, sum liggur í verkinum sjálvum. Vit eiga at vera takksom fyri, at fólk finnast, ið vilja átaka sær arbeiði sum hetta fyri hesa lönina.

Tí fáa tit báðir heiðurin í dag!

Annfinnur í Skála í takkarøðu síni:

Fari at takka lögmanni og Eyðuni Andreasen fyri vøkru orðini.

Annars havi eg hug at nevna, at eg nú ein dagin í Sosialinum sá tað stóð: HB fremst, Skála aftast. Nú er aftur vent í holuni.

Tað er einki at taka seg aftur í, at orðabókaarbeiði er strævið og í grundini eisini eitt øgiligt putl og kendienski orðabókamaðurin, Samuel Jackson, sum livdi í 1700-talinum, segði »making dictionaries is dull work«. Og tað hava vit ofta merkt, tá fólk hava spurt, »Annfinnur, hvat ger tú?« Eg sigi eg skrivi orðabøkur. »At tú tímir« ella »Tað er gott, at onkur tímir«.

Sjálvandi er tað sagt í skemti eisini, men onkuntíð hugsar man »kanska eri eg komin á skeiva hill, kanska skuldi eg gjort okkurt annað«.

Stóru menninir í orðabókagerð hjá okkum eru Kristian Matras og M. A. Jacobsen, og tá man minnist tær orðabøkur, sum komu út fyrst í 60-unum, vóru týðingarnar reinur skaldskapur, og tað er vonleyst at royna at gera sum hann. Man skal sjálvandi eisini minnst til, at orðabøkur skulu fevna um vanlig mál, tær eru annað enn bókmentamál og hámál.

Vit kunnu siga, sum gomlu rómararnir søgdu: »tíðirnar broytast, og vit við teimum«, og soleiðis er tað eisini við máli.

Tað tykist sum føroyskt er í broyting nú, og tað er sjálvandi bæði gott og ringt, og tá vit fóru undir arbeiðið var tað sjálvandi fyri at stuðla undir, at málið ikki púra gleið burtur.

Kanska verða orðabøkurnar ov lítið brúktar, tí eg havi fleiri ferðir sæð at tað stendur: »Nú skal bera ella bresta«, tá vit saktans høvdu funnið í orðabókunum »Nú skal røkka ella stökka«.

Bretar hava eitt mál, sum teir ikki duga, og tað kunnu teir væl liva við. Okkara størsti trupulleiki er, at føroyskt er nógv størri enn vit halda. Vit skjuldu roynt at brúkt málið meiri.